

Čuden je svet, v katerem žive ti „mogočni svetoruski junaki“. Zunanost pravoslavnih obredov je tesno spojena z najnaivnejšim materializmom, kultura človeka do malega še iz kamnene dobe se družijo z odbleski bizantinizma.

Ali se bodo te divje, neugnane sile, te nepristopne prikazni v človeški obliki, kdaj približale naši zemlji, navzele našega kulturnega življenja in

živele življenje naših ljudi, ali pa jo bodo morali potegniti še dalje na vzhod in na sever, v nepristopne stepe, tesnobe in ledove, a „razdolje čisto polje,“ kjer „poljakujejo“ in so nekdanji „poljakovali“ mogočni svetoruski junaki in drzne „poljanice“, bodo orali drugi ljudje?

To je veliko vprašanje zgodovine in vsega slovanstva!

Književnost.

Πρὸς Σόντιον. Ὡδὴ Σίμωνος Γρ, μέτρον τῶ Ἀλκαϊκῶ μεταφρασθεῖσα ὑπ' ἀνονύμου. Goritiae 1909. — V številki z dne 22. januarja leta 1907. „Gorice“ in po njej v 2. številki „Ljub. Zvona“ je bil objavljen latinski prevod Gregorčičeve pesmi „Soči“, zložen od neimenovanega klasičnega filologa. Ta je zdaj isto pesem tudi v grščino preložil in oba prevoda izdal v knjižici, ki ima naslov: „ΠΡΟΣ ΣΟΝΤΙΟΝ... Ad Sontium. Carmen Simonis Gregorčič, metro Alcaico conversum ab anonymo“. Prodaja jo po 60 vin. knjigovez in knjigotržec I. Logar v Gorici. Bodi priporočena vsem, ki umejo klasična jezika; z velikim užitkom bodo čitali krasne Gregorčičeve misli v mojstrsko zloženih latinskih in grških alkajskih kiticah. P.

Vida Jerajeva, **Pesmi**. Založil L. Schwentner v Ljubljani 1908. Str. 84. — Umetna, merjena je njena pesem. Ne more se ji odrekati gotove pesniške nadarjenosti, občutljivosti duše, sile, čuvstva in hrepenenja po harmonični lepoti, priznati se ji tudi mora, da ni prizanašala truda in ni štedila pile; iz njenih poezij, kjer tolikokrat zazveni po Gregorčiču, Jenkotu, po slovenski narodni pesmi, Heineju, — celo ruski zvoki nas presenetijo včasih, ne vem če posredno ali neposredno, — moramo sklepati, da je dobro prebirala svoje vzore.

Vendar ne naredi na nas celotnega harmoničnega vtiska. Semtertje, zlasti, kadar opisuje naravo — in to je njen priljubljeni predmet — ali kadar izraža svoja erotična čuvstva, zazveni njena struna toplo, naravno, silno. Brez dvoma bodo nekatere njenih pesmic prešle še v šolske čitanke in v poljudne pesmarice, n. pr.: „Poletna noč“, „Kaj mi krajšalo je čase?“ (str. 9); „Ko v mraku uhajam izmed ljudi“ (str. 40); „Oj breze, kraljičine bele“ (41); „V beg podijo se oblaki“ (43); „Ponoči žalost gre z menoj“ (44); „Navzgor se širi rožmarin“ (46); „Dušica, devojka“ (49); „Jaz pa vem, ena dušica“ (59). Med erotičnimi bi omenjal zlasti: „Kje so, kje svetijo take oči?“ (str. 7); „Tam med brezami, med belimi“ (13); „Poje pesem si Tamara“ (18); „Jaz nimam dijantov“ (18); „Zunaj narahlo sapica piha“, dalje na straneh 24, 25, 26, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 49.

Večinoma nam pa zazveni v začetku toplo in krepko, potem se pa razblini, kar raztaja. Naredi se nastroj na dušo, ki se potem ne izrabi, preludira se, a se ne pride do pesmi.

Kakor mnogim drugim modernim, manjka tudi pesnici Jerajevi Vidi sinteze in vsled tega manjka

vsebine. S samo analizo ne pridemo naprej. Ko smo takorekoč razkrojili srce in analizirali vse njegove pojave, nagibe in čuvstva, moramo pričeti s pozitivnim delom. Tu je pa potreba dvojnega: Imeti moramo neko določeno svetovno naziranje. Brez njega pridemo na brezpotja, z materijalizmom ali panteizmom pridemo pa v zagato. Dalje moramo biti prepričani o resnobi življenja in s tem prepričanjem iti na delo.

Kaj je, bi rekel, glavna struna naše pesnice? — Hrepenenje po svobodi in po krasoti. — Kje pa upa to doseči? — V naravi in v spolni ljubezni. Hrepenenje po svobodi bi bil gotovo globok in obsežen predmet poezije — saj smo vsi sužnji in hrepenimo vedé ali nevedé po resnici, ki bi nas osvobodila, toda svobodo bi morali vzeti bolj široko in bolj globoko, kot to jemlje pesnica. Hrepenenje po krasoti je pa nekaj tako nedoločenega, da ne more biti posebnim predmetom poezije.

Gotovo bi bila gospa pesnica sposobna ustvariti nam v resnici vsestransko lepo delo, ako bi se odločila enkrat seči bolj globoko doli „v polno človeško življenje“ in bi ne skakljala le po površju in ne vrtala vedno v eno gubo. Dr. L. L.

Oton Zupančič: **Samogovori**. Založila Kleinmayr & Bamberg. Ljubljana 1908. Naslov spominja na sv. Avguština, moto na Weberjev Dreizehnlinden, poglavje „Hildegardens Trauer“, v nekaterih sonetih, kot: „Pogled na Montmartre“, „Moj Bog“, se nam zdi, kot bi čitali Ketteja, prva pesem te zbirke: „Mož na hribu“ zveni kot parafraza Prešernove: „Ko brez miru okrog divjam“, zadnja pa Prešernove: „Vendar peti pev'c ne jenja“. Seveda ne maram trditi, da je posnemanje.

Iščemo Zupančiča, ki je v svojih mladostnih verzih toliko obetal, ki je še v svojem zadnjem delu: „Čez plan“, kljub mnogim disharmonijam podal toliko bisserjev ali vsaj prijetnih preludijev — a tu ga nam je težko najti.

Postal je dolg, težak in temen.

Pa tudi banalen je postal včasih. Oglejmo si na primer vsebino pesmi, če jo smemo tako imenovati: „Solnce-roža“.

— Ko je zaprl oči, je videl v sanjah solnčno glorio in to solnce je bilo kot roža in ta roža si bila ti. In njegove želje so sfrčale nad tebe, kot roj srebrnih metulčkov in se solnčile o tvoji lepoti. Ti si bila taka, kot brezmadežna Marija, kateri venec iz samih zvezd ovija sveto glavo. In tvoj jasni žar je